

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถ
ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Development of Instructional Activities Based on Buddhist Model
to Enhance Critical Thinking Ability and the Learning Achievement
of Social Studies, Religion and Culture Learning Substance Group
for Mathayom Suksa 4

ผู้วิจัย นางสาวพิศมร สุทธิสาร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญใช้

Researcher : Miss Pisamorn Suttisan;

Thesis Advisors : (1) Asst. Prof. Dr. Bhumbhong Jomhonghibhat

(2) Asst. Prof. Dr. Prayoon Boonchai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนอู่เม้าประชาสรรค์ จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี จำนวน 10 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 35 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 50 ข้อ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 ข้อ ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการทดลองรูปแบบ One Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้ t-test ชนิด Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.00/81.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop the instructional activities based on Buddhist Model to enhance critical thinking ability and learning achievement of Social Studies, Religion and Culture Substance Group for Mathayom Suksa 4 for the efficiency of 80/80, 2) to compare critical thinking abilities and the learning achievement before and after the students were taught through the developed instructional activities based on Buddhist Model, 3) to compare learning achievement of Mathayom Suksa 4 students between before and after learning through the developed instructional activities based on Buddhist Model and 4) to study the satisfaction of Mathayom Suksa 4 students learning through the developed instructional activities on Buddhist Model. The sampling group consisted of 32 Mathayom Suksa 4 students of Ummaoprachasan School in the second semester of academic year 2011. The samples were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in this research consisted of 1) 10 lesson plans of the instructional activities based on Buddhist Model, 2) 35 items of the discrete on critical thinking test, 3) 50 items of the achievement test, 4) 30 items of the satisfaction of Mathayom Suksa 4 students.

The research revealed the following results:

1. The instructional activities based on Buddhist Model to enhance critical thinking and the learning achievement of Social Studies had the efficiency of 83.00/81.13 which was higher than standard criterion.

2. The students' discrete on critical thinking abilities after they had been taught through the instructional activities based on Buddhist Model to enhance critical thinking and the learning achievement of Social studies were higher than before at the .01 level of significance.

3. The average achievement score after learning through the instruction activities based on Buddhist Model for critical thinking and the learning achievement of Social Studies was higher than before at the .01 level of significance.

4. After the students had learned through the instructional activities based on Buddhist Model for critical thinking and the learning achievement of Social Studies, their satisfaction was at the high level.

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นไปตาม กระแสของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความ เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน สภาพดังกล่าวได้ส่งผลต่อการ จัดระบบการศึกษาของไทย เพื่อให้ก้าวทัน กับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (2553, หน้า 23) ได้กำหนดไว้ว่ารัฐต้อง ดำเนินการ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา ในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผน การศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้ง ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบ วินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550, หน้า 6) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การ พัฒนาคน โดยมุ่งเน้นในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ และทักษะความสามารถ เพื่อให้ เปรียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรมและความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การ คิดวิเคราะห์อย่าง มีเหตุผล

การที่นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้นั้น ต้องอาศัยเทคนิควิธีการหลายอย่างที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ ทำกิจกรรมทางปัญญาต่างๆ และค้นคว้าหาความรู้ด้วย ตนเอง คิดวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหานั้นๆ ด้วยปัญญาจนเกิด

ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งสามารถนำไปแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง วิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้นั้นคือ การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี อันประกอบด้วย การสอนแบบอริยสัจสี่ ซึ่งเป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้รู้ปัญหาชีวิตนั้น คือ ทุกข์ ซึ่งทุกคนต้องพบและ หาทางแก้ปัญหาชีวิตและการแก้ปัญหาต้องดำเนินไปตาม หลักเหตุผล รู้ถึงปัญหาและดับที่เหตุของปัญหา (ประยูร ทรัพย์โต, 2543, หน้า 24-26) และการสอนแบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษา ตามลำดับ 3 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนมีศีล คือ มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติตนก่อน ต่อจากนั้นจะสอนให้ ผู้เรียนมีสมาธิ การมีสมาธิก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพ ปกติ และเมื่อกายควบคุมสติได้ จิตใจก็สงบช่วยให้กำลัง ความคิดคมกล้า เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง วิธีการเรียนแบบนี้เน้น กระบวนการคิด และความรู้แจ้ง ซึ่งจะนำไปสู่การคิดอย่าง มีวิจารณญาณได้ (วันเพ็ญ วรรณโกมล, 2544, หน้า 63-64) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ ผงญศิลป์ (2546, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบการคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับ การสอนแบบไตรสิกขา ก่อนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ ได้รับการสอนแบบไตรสิกขามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้การเรียนการสอน ไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ ต้องการ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ และมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสาเหตุสำคัญที่

ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว คือ การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่ผิด ซึ่งเกิดจากการจัดการศึกษาที่เน้นการแข่งขันมากกว่าการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการท่องจำมากกว่าการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะทางการคิด ไม่รู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง เนื่องจากครูยังไม่ได้อบรมให้เด็กรู้จักการคิด ผู้เรียนไม่สามารถใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ รวมทั้งไม่ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2547, หน้า 33) และกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสม นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากวิธีการสอนของครูยังเป็นแบบเก่าไม่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ คือ ยังสอนตามหนังสือ โดยใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งการสอนแบบเดิมครูจะฝึกเด็กให้จำข้อมูลมากไปแต่ไม่เคยให้เด็กวิเคราะห์ แก้ปัญหา ฝึกกระบวนการคิดเท่าที่ควร เพราะระบบการสอนแต่เดิมทำให้สมองเด็กแยกเป็นส่วนๆ ขาดความสัมพันธ์กัน ดังนั้นเมื่อเรียนจบแล้วไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาให้กับตนเองได้ ตลอดจนครูขาดทักษะในการสร้างสื่อการสอน ไม่มีความรู้ในการนำวิธีการสอนแบบใหม่ๆ มาใช้ (นันทนา ฮันศิริ, 2545, หน้า 46)

ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์และคิดแก้ปัญหาได้ ครูจะต้องจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย ซึ่งวิธีการสอนที่ใช้กับรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหลายวิธี วิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าเหมาะสมอย่างยิ่งในการสอน คือ การสอนแบบพุทธวิธี ซึ่งเป็นการนำเอาวิธีการของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนพุทธบริษัท หรือบุคคลทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่ง สโรจน์ แก้วทอง (2545, หน้า 91) ได้ทำการวิจัยสร้างแผนการสอนรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แผนการสอนมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ และครูอาจารย์ก็เห็นด้วยกับแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และสุนีย์ พงษ์ศิลป์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ และมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญจนา พรนิสน (2548, หน้า 70) ได้ทำการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนตามแนวพุทธวิธี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง นอกจากนี้ ภูมิพรรณ ทวีชาติ (2549, หน้า 90) ได้ทำการวิจัยโดยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่อง หลักธรรมในพุทธศาสนาที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสอนสูงกว่าก่อนสอน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีสอนแบบพุทธวิธี ซึ่งเป็นวิธีสอนของพระพุทธเจ้า ได้แก่ การสอนแบบอริยสัจ และการสอนแบบไตรสิกขา มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา กาย วาจา และใจ มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอู่หม่าประชาสรรค์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ให้มีความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพราะการสอนแบบพุทธวิธีนี้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน รวมทั้งเกิดความศรัทธา และมีความเชื่อมั่นต่อหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ตลอดจนทำให้นักเรียนสามารถนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

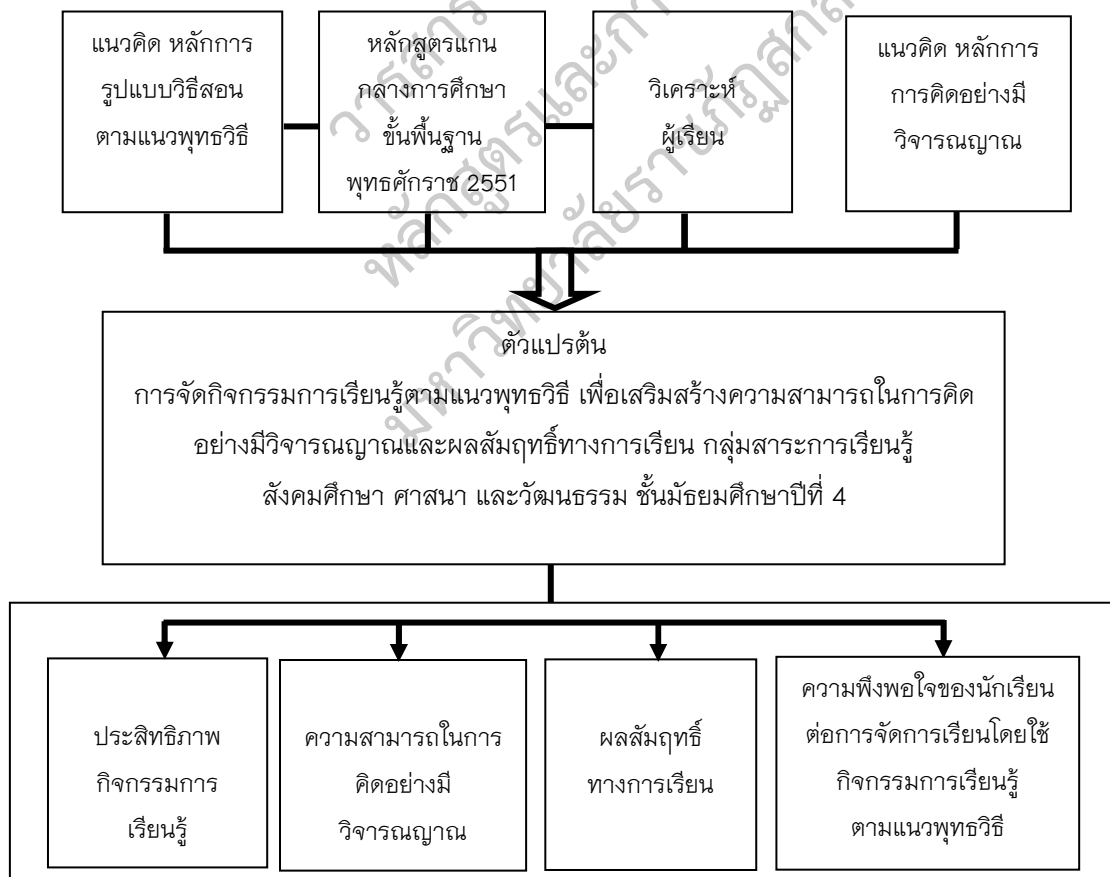
ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีตามเกณฑ์ 80/80

2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ก่อนเรียนและหลังเรียนและความต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์แบบ t-test dependent sample

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์แบบ t-test (Dependent Samples) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ \bar{x} , S.D. และร้อยละ (%)

4. วัดความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลความหมาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) หรือคะแนนเฉลี่ย
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ค่าร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.00/81.13 แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนี้มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.00/81.13 หมายความว่า จำนวนนักเรียนทั้งหมดได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.00 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป และนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ร้อยละ 81.13 แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมลรัตน์ โฉมเกิด (2549, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการสอนแบบอริยสังขลิตที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย ปรากฏผลว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสังขลิต เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสาโรจน์ แก้วทอง (2545, บทคัดย่อ) ที่พบว่า แผนการสอนรายวิชา ส048 พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดราชบุรีที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดราชบุรี และครูอาจารย์ผู้สอนรายวิชา ส048 พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดราชบุรี เห็นด้วยกับแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 18 แผนการสอนและประสิทธิภาพ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ที่ตั้งไว้

ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีมีประสิทธิภาพ 83.00/81.13 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ผ่านขั้นตอนในการสร้างอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น หลักสูตร คู่มือครู หนังสือเรียน การวัดผลประเมินผล การวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ และได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับแต่ละเนื้อหาของหน่วยการสอน

เพื่อช่วยสร้างความสนใจนักเรียนและให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523, หน้า 113-114)

3. ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี จำนวน 2 รูปแบบ คือ การสอนตามขั้นไตรสิกขา มีขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นศีล ขั้นสมาธิ และขั้นปัญญา และการสอนตามขั้นอริยสังขลิต มีขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา ขั้นสมุทัยหรือขั้นสมมติฐาน ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล ขั้นมรรคหรือวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ซึ่งขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและให้ความร่วมมือกันในการทำงานกลุ่มเป็นอย่างดี จึงทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

4. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้ผ่านระบบการกลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน ได้ทดสอบเครื่องมือกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองจริงกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในขณะที่ทำการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ กระตือรือร้นและสนใจ สนุกสนาน มีความสุข ในการเรียนรู้ เพราะมีสื่อการสอนที่หลากหลาย ตามเนื้อหาในแต่ละหน่วยการสอน ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงออก ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม จึงรู้จักรับผิดชอบ และเกิดความสามัคคีกับบุคคลภายในกลุ่ม นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในการทำใบงานที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมนั้น มีข้อบกพร่องที่น่าสนใจอยู่หลายประการ เช่น นักเรียนบางคนเขียนหนังสือผิด ทำงานไม่เรียบร้อย ไม่สะอาด ขาดความรอบคอบ ทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย ซึ่งครูต้องให้ความสำคัญและชี้แจงให้นักเรียนได้รู้ถึงข้อผิดพลาด และแก้ไขข้อบกพร่องนั้นๆ เมื่อนักเรียนขึ้นชั้นไปเรียนชั้นที่สูงขึ้นจะได้ติดเป็นนิสัย มีนิสัยที่ดีในการทำงาน รักความเป็นระเบียบ มีความประณีตในงานที่ทำ

2. ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากกรณีวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี ได้ฝึกให้นักเรียนพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้หลักไตรสิกขา ได้แก่ ขั้นศีล ขั้นสมาธิ ขั้นปัญญา และหลักอริยสัจสี่ ได้แก่ ขั้นทุกข์หรือกำหนดปัญหา ขั้นสมุทัยหรือขั้นสมมติฐาน ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลอง ขั้นมรรคหรือวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ซึ่งช่วยทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น สืบเนื่องมาจากการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแนวพุทธวิธีนั้น ในขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่นักเรียนศึกษาจากเนื้อหาสาระการเรียนรู้ สถานการณ์หรือปัญหาที่กำหนดให้ โดยให้นักเรียนมีการระดมสมองคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กระบวนการกลุ่มให้นักเรียนทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ สถานการณ์หรือปัญหาที่กำหนดให้อย่างหลากหลาย ซึ่งขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 7 ขั้นตอน ได้แก่ ความสามารถในการระบุปัญหา การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล การแยกแยะความแตกต่างของข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การหาข้อสรุป การประเมินผล การนำไปใช้ประโยชน์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะคิด มีจุดมุ่งหมาย มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ปรากฏและมีหลักการในการประเมินความน่าเชื่อถือ ได้ความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล โดยอาศัยความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของตนในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบระมัดระวังเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจความถูกต้องของข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล ว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดควรเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญพิสุทธิ เนคมานุรักษ์ (2537, หน้า 36) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

เกี่ยวกับข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ปรากฏโดยอาศัยความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของตนในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบเพื่อนำไปสู่ข้อมูลที่สมเหตุสมผล สอดคล้องกับอารุณี ไทยบัณฑิตย์ (2545, หน้า 10) ที่กล่าวว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่ ประกอบด้วย ทักษะคิด ความรู้ เป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับข้อมูล โดยอาศัยความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของตนในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบระมัดระวังเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจความถูกต้องของข้อมูลอย่างสมเหตุสมผลว่าสิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรกระทำ อีกทั้ง สุวิทย์ มูลคำ (2547, หน้า 16) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่มีเหตุผลโดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีหลักเกณฑ์ มีหลักฐานที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่การสรุปและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือก หรือสิ่งใดควรทำ ตลอดจนฮัดจินส์ (Hudjins, 1988, p. 48) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการมีเจตคติในการค้นหาหลักฐาน เพื่อการวิเคราะห์และประเมินข้อโต้แย้งต่างๆ การมีทักษะในการใช้ความรู้จำแนกข้อมูลและตรวจสอบข้อสมมติฐาน เพื่อหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล ดังนั้น การเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูได้ส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้อย่างชัดเจนตามลำดับสามารถแยกแยะเหตุการณ์สถานการณ์ต่างๆ ของข้อมูลได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผลว่าสิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ และผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี หรุ่นขำ (2544, หน้า 120) ที่ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในบริบทของชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการวิเคราะห์ ข้อมูล พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของผู้วิจัยตั้งไว้ และ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลรัตน์ โฉมเชิด (2549, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาผลของ การสอนแบบอริยสังข์ที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ กฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน เบญจมาชราชูทิศ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย ปรากฏผลว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ อริยสังข์ เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย หลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหารุ่งอรุณ ออบเชย (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสังข์กับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยปรากฏ ผลว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสังข์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุนีย์ ผจญศิลป์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏ ผลว่า นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว พุทธวิธี ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เป็นวิธีการสอน ที่ประยุกต์มาจากหลักพุทธธรรม ที่พระพุทธรเจ้าได้ทรง แสดงไว้ มีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนให้

เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหารุ่งอรุณ ออบเชย (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชา สังคมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอน แบบอริยสังข์กับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยปรากฏผลว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสังข์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ อริยสังข์ มีเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับ การสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของสุนีย์ ผจญศิลป์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏผล ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบ ไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาผล การสอนแบบไตรสิกขามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี เป็นการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อการตัดสินใจ ที่ถูกต้อง จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4. ด้านความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ จากการประเมิน ความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจเท่ากับ 4.27 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 สอดคล้องกับงานวิจัย ของพระมหารุ่งอรุณ ออบเชย (2548, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชา สังคมศึกษา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการ สอนแบบอริยสังข์กับการสอนตามปกติ ผลการวิจัย ปรากฏผลว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอน

แบบอริยสัจ มีเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของนิภาภรณ์ จันทร์ธม (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏผลว่า เจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ระดับความพึงพอใจที่กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลที่เกิดขึ้นเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกหลายอย่าง เช่น การร้องเพลง การนำเสนองาน การแลกเปลี่ยน การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การใช้ผังกราฟิกในการสรุปใบงานการได้ระบายสีลงในใบงาน นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้นักเรียนมีกำลังใจเกิดแรงจูงใจที่จะทำงานชิ้นต่อไปให้สำเร็จ สอดคล้องกับที่ สมบัติ กาจนารักพงศ์ (2547, หน้า 134) ที่พบว่าการศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนและครูทำให้เกิดความสนุกสนาน ความพอใจที่จะเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูผู้สอนควรนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไป

1.2 ครูผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรม ได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุด และปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ครูต้องมีทักษะในการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ หาคำตอบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธีไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีในเนื้อหาหรือสาระอื่นๆ ในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาผลของการสอนตามแนวพุทธวิธีที่มีต่อตัวแปรตามด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญจณา พรนิเสน. (2548). ผลของการสอนแบบพุทธวิธีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในรายวิชา ส 41102 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กิตติชัย สุทธาสิโนบล. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวพุทธวิธี สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครนายก “การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ”. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา ฮั่นศิริ. (2545). อุดมศึกษากับการปฏิรูปการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์. 1(1), 8.
- นิภาภรณ์ จันทรุณ. (2547). ผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระมหารุ่งอรุณ อบเชย. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจกับการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. (2537). การพัฒนารูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิพรรณ ทวีชาติ. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน เรื่อง หลักธรรมในพุทธศาสนาที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD). วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มยุรี หุ่นซ่า. (2544). ผลการใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในบริบทของชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2544). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วิมลรัตน์ โฉมเฉิด. (2549). ผลการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมบัติ กาญจนารักพงศ์. (2547). เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย : การเรียนแบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธารอักษร.
- สาโรจน์ แก้วทอง. (2545). การสร้างแผนการสอนรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุนีย์ พจญศิลป์. (2547). ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). กลยุทธ์การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อารุณี ไทยบัณฑิตย์. (2545). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้การฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.